

Piripu norĩ
Piripu norĩ ma, Paru te te
ĩrob'ui'érézé
Ĩbaihã wasu'uzé

Ã ĩbaihã hã Paru hã ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ norĩ ma sômri za'ra, Piripu na 'ri nho'õmo nhisi u. Paru norĩ hã Siraha me, ĩmorĩ'rata na Piripu u simasisi zahuré wamhã, ma tô ĩsazei'õ'wa norĩ hã siwi tiza, dazazéb 're. Tame sima'wara ré hã ma tô dazazéb 're, da'madâ'â'wa hã pawaptob zahuré, ĩmro zama, duré ĩ'ra norĩ zama, Zezusi hã te te saze za'ra da. Awẽ ma tô oto tâma waprozi zahuré ni, pusi da apã.

Ã ĩbaihã hã darob amoi ãma dazazéb 're oto sãmra ré, ma tô ãma rob'ui'éré, Piripu norĩ ma. Paru hã ma tô tâma waihu'u za'ra, ãne: Zezusihi zazei'wa norĩ hã te za tô te te 're robzépata za'etẽ za'ra. ĩsazeté'wa norĩ ãma ma tô duré tihâtâ'â za'ra, senai'õ na rowasu'u'wa norĩ hã ĩwazari 're hâimana za'ra mono wa. Ma tô duré tâma siwasu'u za'ra, te te 're ĩsawi pese za'ra mono na hã. Ma tô duré tâma roti za'ra, Cristuhu nhirã zarina si 're nomro mono da, ta hã sina 're ĩwata mono õ ne. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te tâma 're ĩwẽ za'ra mono zéb zarina si, te te 're 'manharĩ za'ra mono da, ma tô duré tâma roti za'ra, Cristu hã wedepo'o nnonhi'rãmi na dâ'â wa, ĩmama hã te te tâma ĩpisutuzéb zarina, te te sina tâma ĩ'uwaimrami ne.

¹ Wa hã Paru, duré Timotiu, Cristu Zezusihi ma romhuri'wa norĩ, wa ãma aima rob'ui'éré za'ra

wa'aba ni, Piripu na 'ri nho'õmo nhisi ãma uburé 'Re ìhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ ma. Uburé Cristu Zezusihi ãma si 're anomro aba mono norĩ ma, wa ãma aima rob'ui'ére za'ra wa'wa, ìsazei'wa norĩ 'madâ'â'wa 're ìhâimana za'ra mono norĩ ma zama, duré da-pawapto'wa na 're ìhâimana za'ra mono norĩ ma zama.

² Wamama ma, wa ai'ãma 're ìmreme u'âsi za'ra wa'wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, duré Wanhib'apito Zezu Cristuhu ma zama, ìsimizawizé hã ai'ãma 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, rowẽ u'âsi, ãma 're anomro aba mono da.

Paru hã 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, Piripu norĩ ãma 're ìmreme mono zé wasu'u

³ Ai'ãma 're ìpo're pu'u za'ra wa'aba mono sidâpâsi, wa 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma 're ìwata u'âsi, ìnhib'apito ãma.

⁴ Duré 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, ai'ãma 're ìmreme za'ra wa'aba mono sidâpâsi, wa ãma aima 're ìtoi u'âsi za'ra wa'wa, aihâiba mono bâ wa'aba.

⁵ Cristuhu wasu'uwẽ hã 're ìwapari na'rata za'ra wa'aba mono zém hawim haré, te oto ìsiré ãma 're ìromhuri u'âsi za'ra wa'aba mo, wa te dama ãma 're ìropéi mono zém na hã. Taha wa, wa ìto sina ai'ãma 're ìmreme u'âsi za'ra wa'wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma hã.

⁶ Ta hã te te asõ'reptu za'ra wa'aba zém na, ìwẽ na te te ai'ãma ìsãna'rata za'ra wa'aba zéb zarina, te za te te 're aipawapto'b u'âsi za'ra wa'wa õne u'â, ti'ai u apâ we ìmorizéb u, Cristu Zezusi hã. Taha õ ré, te te aiwi sazâri waihu'u za'ra wa'aba õ di za, te te 're aipawapto'b za'ra wa'aba mono zé hã. ìwẽ si te za tô te te aima 're 'manharĩ u'âsi za'ra wa'wa, ãma

're anomro wē u'âsi aba mono da. Āne wa tô ai'āma waihu'u za'ra wa'wa, tô sena na.

⁷ Īuwaibaba wa tô āne na hã ai'āma waihu'u za'ra wa'wa. E marĩ wa. Īpē'ē 're, ĩma asawi za'ra wa'aba zé hã ĩma 're hâimana u'âsi mono wa. Romhuri ĩwē uptabi hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, tinhimizawi pese zéb zarina te te ĩma ĩpisutuzém na, ma tô ĩsiré tãma 're ĩromhuri za'ra wa'aba mo, tô. Āhãna dazazéb 're, 're ĩhâimana mono ré, ma tô a norĩ wa'aba zama 're ĩromhuri za'ra wa'aba mo ĩsiré. Duré dazazéb 're, 're ĩhâimana mono õ ré hã ma tô duré ĩsiré dama 're ĩwasu'u za'ra wa'aba mo, Cristu hã. Tãha wasu'uwē hã senai õ newa da te ĩma 're ĩharĩ za'ra mono ma, te dama 're anharĩ mono ré hã, ma tô ĩsiré 're ĩromhuri za'ra wa'aba mo, duré sena na dã te 're waihu'u za'ra mono da, te dama 're wasu'u mono ré hã, damreme wa'rãmi.

⁸ 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma si, tãma ĩwaihu'u pese di, sena na ĩma asawi uptabi za'ra wa'aba na hã, duré ai'āma 're ĩpē'ēzé uptabi za'ra wa'aba mono na zama. Cristu Zezusihi ma, tãma asawi uptabi za'ra wa'aba ne, wa tô duré wa hã te 're asawi pese za'ra wa'wa duré.

⁹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, wa duré ai'āma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da, 're ĩdazawi za'ra wa'aba mono zé hã aima 're sa'ētē u'âsi za'ra wa'aba mono da, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimirowaihu hã 're waihu'u pese za'ra wa'aba mono da. Duré uburé marĩ hã ĩwē na āma 're waihu'u za'ra wa'aba mono da, wa ai'āma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, duré ĩwasété na āma 're waihu'u za'ra wa'aba mono da, asiwi 're wē'õ za'ra wa'aba mono da.

¹⁰ Tawapsi te za ĩwē si asima 're ĩpisutu u'âsi za'ra wa'aba mo, āma 're anomro wē wa'aba mono da

hã. ãne wapsi, 'rãwi aiwasété na 're asi'marõpãrĩ za'ra wa'aba mono õ di za, nimahã na Cristu apã we ãmorĩzéb u hã. ãhã zarina si, te za aiwasété wi, aihãimana nhiptete sina 're anomro u'ãsi aba mo.

¹¹ Taha wa, te za ãwẽ si 're ã'manharĩ u'ãsi za'ra wa'aba mo, Zezu Cristuhu nhimipawaptobzéb zarina si. ãne na ãma 're aihãimana wẽ za'ra wa'aba mono zém na da te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma si te za 're dawata za'ra. Tane da, wa ai'ãma 're ãmreme u'ãsi za'ra wa'wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma hã.

Paru hã Cristuhu ma si, 're ãsisõmri mono zé wasu'u

¹²⁻¹³ ãsisãnawã norĩ, e ãme ropipa hã ãma ãhãimanazéb zarina, ma tã Cristuhu wasu'uwẽ na te te datẽme ãropézé hã mazazã. Mare di. ãne ãma romhãimana nherẽ, ma tã da'ahã na da te 're saze za'ra, Wanhĩb'apito wasu'uwẽ hã. ãne na ããma waihu'u za'ra wa'aba da, wa tã ãsima aiwẽ za'ra wa'wa. Dazazéb 're ãhãimanazém na, ma tã da'wapéi'wa norĩ hã danhĩb'apito nhorõwa 'madã'ã'wa norĩ hã siwi ãwaihu'u uburé, Cristuhu ma romhuri'wa 're ãhãimana mono 'ru te, da te dasiwi ãnherézém na hã. Da'ahã na ma tã duré ãne na ãwaihu'u za'ra ni, ãhã 'remhã. Dazazéb 're, da te dasiwi ãnherẽ õ 'wa'ãhã, ta norĩ hã Cristuhu wasu'uwẽ hã te te wapari za'ra õ di aré.

¹⁴ Duré dazazéb 're ãhãimana wa, te oto wasisãnawã norĩ hã ahã na te te sina 're umnhasi u'ãsi za'ra Wanhĩb'apito hã, taha si te te 're ãpawaptob u'ãsi mono wa. Taha wa, pahi ãna te oto 'Re ãhãimana u'ãsi mono wasu'u hã te te dama 're wasu'u za'ra, te te sina 're danhimimnhasi za'ra mono nherẽ, ta norĩ hã.

15 Ni'wam norĩ hã ĩsiniwĩ da'ahâ na 're dahâimana za'ra mono da si, te Cristuhu wasu'uwẽ hã te te dama 're wasu'u za'ra, ĩnhimiromhuri wẽ zarina, da'ahâ na da te 're saze za'ra mono 'ru te, te te ãma 're ĩ'ruiwapari za'ra mono wa, ta norĩ hã. Ni'wam norĩ si te ĩ'uwaibaba te te dama ãma 're rowasu'u za'ra, te te ãma 're ĩpawaptob za'ra mono da, sena na ta norĩ si te te sima 're wẽ uptabi za'ra mono wa.

16 Ta norĩ ma, tãma ĩzawi za'ra zarina, te Cristu hã te te dama 're wasu'u za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã romhuri te te ĩma ĩsõmri na te te ãma ĩwaihu'u za'ra wa, Cristuhu wasu'uwẽ hã senai õ newa da te ĩma 're ĩnharĩ za'ra mono norĩ ma, tô sena na te dama 're ĩ'anharĩ mono na hã, damreme wa'rãmimhã.

17 Tane nherẽ, ĩnhimiromhuri na te te 're ĩ'ruiwapari za'ra mono norĩ hã simirosa'rata wẽ na te te dama 're wasu'u za'ra mono õ di, Cristu hã. Sima si te te 're ĩrosa'rata za'ra mono zéb zarina si, te ta norĩ hã te te dama ãma 're rowasu'u za'ra, taré da'ahâ na ĩsimirowasu'u wẽ niwĩ 're dahâimana za'ra mono da. Ma tô duré te te 're rosa'rata za'ra, ãne hawi te ãma 're robzépata za'ětẽ mono da, dazazéb 're, 're ĩhâimana mono ré.

18-19 Tane nherẽ, wẽ di tô, ĩma hã. Ni'wam norĩ hã simirosa'rata wẽ na Cristu te te dama 're wasu'u za'ra mono wamhã, duré ni'wam norĩ hã sima si te te 're ĩrosa'rata za'ra mono zéb zarina, Cristu te te dama 're wasu'u za'ra mono nherẽ, wẽ di tô ĩma hã. E marĩ wa. Cristuhu si te te dama 're wasu'u za'ra mono wa, ta norĩ hã. Taha si tô ĩpire uptabi hã te tô wama 're hâimana. Taha wa, ãma ĩto ti, wa hã. ĩãma 're aimreme zusi aba mono zéb zarina, duré Zezu Cristuhu pê'ěžani nhimipawaptobzéb zarina,

wa za rowē na watobro, āne na ĩma ĩromhâimana wasété zém hawi. Āne hã ĩma waihu'u pese wa, wa rowē u'âsi 're ĩhâimana tō.

²⁰ Taha wa, wa tō wa hã ĩpě'ě 're, 're ĩsi'madâ'â pese, niwamhã ĩnhimiromhuri na 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, te āma 're ĩ'uwaimrami mono zém na ĩzō 're robaba tō mono da, ōne u'âsi ĩpahi āna te tãma 're romhuri u'âsi mono da, āhãna zama. Āne wa, wa 'rãwi te ĩsima 're 'ruiwapari u'âsi. Āne na tō sena āma 're ĩhâimana mono zém na da te 're ĩwaihu'u za'ra mono wamhã, te za Cristuhu āma si 're dawata za'ra, ĩhâiba ré ré, āma 're ĩhâimana mono na hã, duré áté ĩdâ'â da nherē, āma 're ĩhâimana u'âsi mono na zama.

²¹ E marĩ da, wa za 're ĩhâimana tawamhã, ĩhâiba ré ré hã. Cristuhu ma 're ĩsisōmri u'âsi mono da si, 're ĩhâimana mono zé hã. Duré ĩdâ'â da wamhã, ĩma wē uptabi di duré. ĩhâiba ré 're ĩhâimana mono ré, ĩma 're ĩrowē mono zém nhipai u, ĩma wē uptabi di za, ĩdâ'â wamhã. Āne hã wa tō te ĩsina 're waihu'u u'âsi.

²² E ma hã wa za tawamhã ĩsima wē. E da te dasiwi ĩwĩrĩ su'u da si. E ĩhâiba ré ré 're ĩhâimana mono da si a'â. Wa hã 'rãwi te ĩsima pisutu waihu'u ō di, ĩsi'uihã na hã. Tane nherē, aré ĩma wē di tō, ĩhâiba ré ré a'â 're ĩhâimana siroptu mono da hã. E marĩ wa. Āne wamhã, romhuri ĩwē hã wa aré te tãma 're ab'manharĩ u'âsi a'â, Cristuhu ma, te tãma 're ĩda'awaihui mono zém na hã.

²³ ĩnhimirosa'rada hã maparane te 're si'wapé zahuré, ĩpě'ě 'remhã. Ti'ai āma 're ĩmorizé hã te rēme da, wa ĩsima wē tō, Cristuhu siré 're ĩhâimana mono da oto, hãiwa āma. Āne wamhã, ĩma 're rowē

uptabi mono di aré, ti'ai âma 're ìhâimana mono zém nhipai u hã.

²⁴ Tane nherê, ai'udâna za'ra wa'aba, a'â ti'ai âma 're ìhâimana mono da hã, ìma wê uptabi di aré, te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da hã a'â.

²⁵ ãne na hã wa tô, tô sena na ìsina waihu'u. Taha wa, 'râwi wa tô duré ìsina waihu'u, za a'â asiré 're ìhâimana za'ra wa'aba mono na hã, ìnhimipawaptobzéb zarina 'Re ìhâimana u'âsi mono hã asina 're ì'umnhasi za'ra wa'aba mono zém na asima âma 're sa'êtê za'ra wa'aba mono da, duré ato sina âma 're anomro aba mono da hã.

²⁶ ãne wamhã, nimahã na apâ âma atême ìmorĩ za'ra wa'aba wamhã, te za Cristu Zezusihi âma aiwata za'ra wa'wa, ìzabu za'ra wa'aba zém na.

²⁷ Niha za ìma romhâimana nherê, te za Cristuhu wasu'uwê zarina si 're anomro wê wa'aba mo, taha si aima pire za'ra wa'aba wa, âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono zéb da hã. ãne 're aihâimana za'ra wa'aba mono ré, âma atême ìmorĩ za'ra wa'aba wamhã, wa za ai'âma waihu'u za'ra wa'wa, simisutu asiptete sina asitob'ru norĩ da, 're aihâimana za'ra wa'aba mono zém na hã, asimirosa'rata misi na, taha zarina 'Re ìhâimana u'âsi mono, da te dasina 're umnhasi za'ra mono da, Cristuhu wasu'uwê hã da te 're ìsaze za'ra mono zéb zarina. Duré âté âma atême ìmorĩ za'ra wa'aba ô nherê, wa za tô ôhõ na si ai'âma waihu'u za'ra wa'wa, simisutu asiptete sina âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono na hã.

²⁸ Asitob'ru norĩ ma, 're aipahi za'ra wa'aba mono da hã, mare di, Cristuhu zazei'wa norĩ 'rui-wapari'wa norĩ ma hã. ãne hã aipahi âna sada 're aihâimana za'ra wa'aba mono wamhã, te za ta norĩ

hã 'râwi 're siwaihu'u za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono za te te ã'uprosizém na hã, duré a norĩ wa'aba si za te te ã'so'õ'reptu za'ra wa'aba zém na hã.

²⁹ Tinhoprubzéb zarina ma tô aima pisutu za'ra wa'wa, Cristuhu si asina 're umnhasi za'ra wa'aba mono da, Danho'reptui'wa na. Ma tô duré aima pisutu za'ra wa'wa, Cristu dama 're wasu'u za'ra wa'aba mono wa, da'ãma 're ãrobzépata za'ra wa'aba mono zém hawi, Cristuhu si da te 're saze za'ra mono da.

³⁰ Tame ai'rata ãnhamra za'ra wa'aba ré, ma tô asiwi ã'madâ'â za'ra wa'wa, rowasédé hã da te ã'manharĩ na ãma, te robzépata da. Taha na, zahadu te ãrobzépata u'âsi na ma tô ãhãna hã ãwasu'u hã ãwari za'ra wa'wa. Tane te za duré a norĩ wa'wa hã 're ãrobzépata za'ra wa'aba mo ãsine, rowasédé hã da te aima 're ã'manharĩ za'ra wa'aba mono zém na hã za.

2

Cristu hã ti'ai u wei morĩ wa, dame ãsi'a'uwězé wasu'u

¹ Cristuhu ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, te oto asiptete sina ãma 're anomro aba mo, tiwi 're aipizari za'ra wa'aba mono ãna. Cristu hã te te 're asawi pese za'ra wa'aba mono na, 'râwi asina 're ãwaihu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina, te duré aima 're rowě wairébé u'âsi 'wa, asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono ãna. 'Re ãhâimana u'âsi mono pě'ězani siré te duré asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mo, simisutu. Da te 're robzépata za'ra mono wamhã, ma tô duré da'ãma 're aipě'ězé za'ra wa'aba mo, 're dapawaptob za'ra wa'aba mono da.

² Taha wa, ma'ãpé duré asiwi ãma sisiwi wa'aba, ãma 're ãrowẽ pusi u'ãsi mono zéb da hã, ai'ãma za'ra wa'aba. Aiwapsi te za 're ãrosa'rata za'ra wa'aba mo. Aiwapsi te za duré 're asisawi pese za'ra wa'aba mo. Simisutu rosa'rata wẽ na, te za misi haré rosa'rada hã 're ãmanharĩ u'ãsi za'ra wa'aba mo, uburé marĩ na ãma 're asisaze za'ra wa'aba mono da. Æ norĩ na te za asiwi ãma ãsisiwi za'ra wa'wa. Tawapsi, ãma 're rowẽ uptabi mono di za duré, ai'ãma za'ra wa'aba hã.

³ Rãwi asima si 're ãrosa'rata za'ra wa'aba mono zéb zarina, marĩ hã asima 're ãmanharĩ za'ra wa'aba mono õ di za. Duré aipire na dama 're aihãimana za'ra wa'aba mono newa, taré asina 're aiwata za'ra wa'aba mono da, marĩ hã asima 're ãmanharĩ za'ra wa'aba mono õ di za. Duré dama aipire na 're asi'madã'ã ze za'ra wa'aba mono õ di za. Taha wa'rãmi te za ãwẽ na si 're ãdahãimana wazéb za'ra wa'aba mo, aima dapire na da'ãma 're ãrosa'rata za'ra wa'aba mono zéb zarina.

⁴ Asima 're ãwẽ za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba si, asima si 're aihãimana za'ra wa'aba mono õ di za. Taha nhipai u, te za duré asiré norĩ ãma zama 're aipo're pu'u u'ãsi za'ra wa'aba mo, te te sima 're ãwẽ za'ra mono zéb zarina, 're pawaptob za'ra wa'aba mono da.

⁵ Cristu Zezusi hã sima si 're hãimana mono õ di. Taha wa, ãsimirosa'rata ne, te za duré a norĩ wa'wa hã 're ãrosa'rata wẽ za'ra wa'aba mo.

⁶ Ta hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ne, aiwa uptabi 're hãimana u'ãsi mono nherẽ, ti'ai u wei morĩ wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ne waihu'u pese na 're hãimana u'ãsi mono da hã, sisawi õ di. Sisawi ãna, ma tô wei mo tô, ti'ai u hã.

⁷ Si'uihã na te te sima ãwẽzéb zarina, ma tô tirẽ

a'â, 'Re ãhâimana u'âsi mono ne, pire uptabi na 're ãhâimana mono zé hã. Ti'ai u wei morĩ wamhã, dazapari dama romhuri'wa ne, ma tô dama 're hâimana. Taha wa, ma tô si'a'uwẽ, dasine 're hâimana mono da, a'â.

⁸ A'uwẽ hâiba na dasine 're hâimana mono wamhã, ma tô sima pisutu, dazapari dama wapu na 're hâimana mono da a'â. 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tô duré te te 're wapari pese, tidâ'âzéb u. Marĩ 'manharĩ wasété 'wa norĩ pãrĩzém na wedepo'o nhonhi'rãmi na dâ'â da nherẽ, ma tô Timama hã te te 're wapari pese, sisawi ãna.

⁹ Taha wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tô tãma pisutu, dâ'â nherẽ, apã hãiwa'utu wa, danhipai u pire uptabi na 're hâimana mono da oto, wẽ uptabi na. Ma tô duré ãsisi hã tãma pisutu, dama sisi pire uptabi na 're hâimana mono da, uburé danhisi nhipai u.

¹⁰⁻¹¹ Taha wa, niwapsi te za aihĩni pese dahi'rãtitõ tãma ana ni, Zezusihi ma, dama ãsisi pire uptabi ma. ãne da, ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono hã tãma pisutu, pire uptabi na 're hâimana mono da. Hãiwa ãma uburé pese hãiba ré 're ãhâimana za'ra mono norĩ hã, duré ti'ai ãma uburé pese hãiba ré 're ãhâimana za'ra mono norĩ zama, te za dahi'rãtitõ tãma ana ni, dama pire wa, adã 're ãhâimana za'ra mono zéb ãma uburé pese 're ãhâimana za'ra mono norĩ zama. Tawamhã tame te za uburé pese dasisõ'a dasiwi sisi za'ra ni oto, ãne: “Õ hã Zezu Cristu, uburé Danhib'apito.” ãne na Zezu Cristuhu ãma dawata za'ra wamhã, taha u'âbã, te za duré 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma tawata za'ra ni, Wamama ãma hã.

Cristuhu zazei'wa norĩ hã te te dama 're ĩrowa'a za'ra mono zé wasu'u

¹² ĩsisānawã norĩ, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, ma'āpé ĩwapari pese za'ra wa'aba za. Wa hã tame ai'rata ĩhâimana za'ra wa'aba ré, ma tô ĩnhimiroti hã ĩwapari pese za'ra wa'wa. Tane nherẽ, āhãna oto ai'rata ĩhâimana za'ra wa'aba õ nherẽ, te duré ĩnhimiroti hã ĩwapari pese za'ra wa'wa, āma atēme ĩwisi za'ra wa'aba õ nherẽ. Aihâimana prédup sina, te za 're ĩromhuri pese za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te asõ'reptu za'ra wa'aba zéb zarina, 're anomro wẽ wa'aba mono zém na tãma āma asina 're uwaimrami u'âsi za'ra wa'aba mono da.

¹³ E marĩ wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã aipẽ'ẽ 're, te te ai'ãma 're romhuri u'âsi za'ra wa'aba mono wa, ĩsimipawaptobzém na marĩ na āma 're sazei pese za'ra wa'aba mono da, duré taha zarina ĩ'uwaibaba si marĩ hã tãma 're 'manharĩ wẽ za'ra wa'aba mono da, te te sima 're ĩ'aiwẽ za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba.

¹⁴ Marĩ na 're nharĩ wasété za'ra wa'aba mono ãna, te za uburé marĩ hã 're ĩ'manharĩ wẽ u'âsi za'ra wa'aba mo. Duré 're asisada'âbâ za'ra wa'aba mono ãna, te za marĩ ĩwẽ si uburé 're ĩ'manharĩ u'âsi za'ra wa'aba mo.

¹⁵ ãne na te za tô 're aihâimana wẽ za'ra wa'aba mo, aiwasédé hã sena na da te ai'ãma 're sa'ra wa'aba mono tō da, duré marĩ 're 'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono õ wa, aiwẽ na 're anomro aba mono da. A norĩ wa'wa hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra, 're ĩ'anomro wẽ wa'aba mono norĩ hã, wasété uptabi na 're ĩhâimana za'ra mono norĩ wazari, duré tiwasété na 're ĩsiwamnarĩ pese za'ra mono norĩ wazari, 're aihâimana za'ra wa'aba mono

nherẽ, te za dama 're ĩrowa'a za'ra wa'aba mo, 're anomro wẽ wa'aba mono zém na, wasi hã hãíwa na te te dama 're ĩrowa'a za'ra mono ne.

¹⁶ Taha wa, rowasu'u ĩwẽ uptabi hã te za dama 're ĩsõmri za'ra wa'aba mo, ãma 're ĩdanomro wẽ u'âsi mono zéb da hã. ãne hã dama 're 'manharĩ wẽ u'âsi za'ra wa'aba mono wamhã, wa za aima 're ĩto za'ra wa'wa, Cristu za we apâ ĩmorĩzéb ãma hã. E marĩ wa, wa za aima 're ĩto za'ra wa'wa tamemhã. Ti'ab ré, ai'rata 're ĩnhamra aba mono ré, taré te ai'ãma 're ĩromhuri pese za'ra wa'aba mono õ zém na hã, ĩsiwaihu'u wa za wa hã, wa za tame aima 're ĩto za'ra wa'wa, Cristu za apâ we ĩmorĩzéb ãma hã.

¹⁷ Sasedoti norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa norĩ hã danhimizama na tâma danhoprubzẽ te te tâma 're ĩzata za'ra mono ne, ma tô a norĩ wa'wa hã tâma 're asisõmri u'âsi za'ra wa'aba mo, tiwi 're asisawi za'ra wa'aba mono ãna, asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mono zéb zarina. Duré sasedoti norĩ hã uwa 'ru 'rãí wa'u ĩsé hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma danhoprubzẽ, danhimizama te te tâma 're ĩzata za'ra mono nhisiwi, te te 're ĩsa'wari za'ra mono ne, áté ĩwapru hã wa za sa'wa, sena na za da te dasiwi ĩwĩrĩ wamhã, ĩdâ'ázém na 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, ĩsina ĩnhoprubzéb da. ãne na za ĩma romhâimana nherẽ, ĩma rowẽ uptabi di za. Duré aima ĩtoi uptabi za'ra wa'aba di za, ãne na ĩma romhâimana nherẽ.

¹⁸ Taha wa, te za duré a norĩ wa'aba zama ĩzabâdâ ãma ato za'ra wa'wa ĩsiré.

Timotiuhu wasu'u, Epaprodituhu wasu'u me

19 Aiwasu'u wē za'ra wa'wa hã za te wapari wa, ĩma rowē hã, ĩwasu'u hã za wapari za'ra wa'aba wa, za aima ĩrowē za'ra wa'aba ne. Taha wa, wa tō ĩsima wē, Timotiu hã te āma atēme satōrĩ su'u za'ra wa'aba da. Wanhib'apito Zezusi hã āne hã sena na te te ĩma pisutu wamhã, wa za tō āma atēme satōrĩ za'ra wa'wa, aima ĩwasu'u za'ra wa'aba 'wa da hã, duré apâ we ĩtēme wisi wa, te te ĩma aiwasu'u za'ra wa'aba da hã.

20 Āmemhã ni'wa hã ĩma hâimana õ di, ĩsine te te 're ĩ'asawi pese za'ra wa'aba mono 'wa hã. Tō õhõ si, te ĩsine te te 're asawi pese za'ra wa'wa. Taha si te tō sena ai'āma 're hâtâ'â u'âsi za'ra wa'wa Timotiu hã, rowē na si āma 're aihâimana za'ra wa'aba mono da.

21 Tanei õ di, ni'wam norĩ hã. 'Râwi te sima si marĩ zô 're sōpré, te te sima 're ĩwē za'ra mono zéb uwaibaba si. Zezu Cristu te te tãma 're ĩ'awē mono zéb zô, sima 're sōpré mono õ di, ta norĩ hã.

22 Tane nherē, Timotiu hã 're ĩmorĩ wē na ma tō ĩwaihu'u za'ra wa'wa, da te 're pibui wasété mono nherē, 're ĩsipizari mono õ na hã. Ta hã ma tō ĩsiré te te 're romhuri u'âsi, Cristuhu wasu'u wē na hã. Ni'wa hã timama siré si te te 're ĩromhuri u'âsi mono ne, ma tō ĩsiré te te 're romhuri u'âsi, ta hã.

23 Taha wa, wa tō ĩsima wē tō, āme niha za ĩma ĩromhâimanazém na, te ĩsina waihu'u wamhã, Timotiuhu si te āma atēme satōrĩ za'ra wa'aba da, romhutu na, taha si te te aima ĩwasu'u za'ra wa'aba da.

24 Wanhib'apito si wa tō ĩsina umnhasi, te te ĩma pisutu da, ĩzama āma atēme ĩmorĩ za'ra wa'aba da, romhutu na.

25 Wasisānawã Epaproditu hã ma tō we ĩtēme ĩsatōrĩ za'ra wa'wa, te te ĩma asadawa wasu'u za'ra

wa'aba da, duré nasi ĩ'ãma siwãrĩ da, te robzépata wa, marĩ zô nasi ĩwi ĩrowaptâ'â na hã. Cristuhu wasu'uwẽ na ĩsire romhuri'wa ta hã, duré wanhi-tob'ru norĩ, wasire wa te 're ĩ'a'wapéi mono. Wẽ uptabi di, ta hã. Tane nherẽ, wa tô waihu'u, Timotihu wana, te ãma atẽme satõrĩ za'ra wa'aba da apâ.

²⁶ Ta hã te te duré apâ asabu ze za'ra wa'aba di, uburé ai'ãma pẽ'ẽzé za'ra wa'aba wa. Duré ai'ãma hâtâ'â za'etẽ za'ra wa'aba di, ãme ĩhâzé na ĩsiwasu'uzé hã wapari za'ra wa'aba wa. Taha wa, wa za tô ãma atẽme satõrĩ su'u za'ra wa'wa, Timotihu wana.

²⁷ Tô sena ma tô aré dârâ tô, hâzé wa. Tane nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô ãma ai-wamri, dâ'â tô da. Taha ãma si õ di, ĩsiwamrizé hã. Te te pese wamhã, ĩ'ãma zama ma tô duré aiwamri, ĩwi robzei'õ nherẽ, robzei'õ uptabi tô da ĩwi, ĩsipai u.

²⁸ Taha wa, wa ĩsima wẽ upta oto, te ãma atẽme satõrĩ su'u za'ra wa'aba da apâ, atõmo na sabu za'ra wa'aba wa, aima rowẽ uptabi za'ra wa'aba hã. Duré wa hã ai'ãma ĩhâtâ'â za'ra wa'aba zéb zarina, ĩwi ĩrobzei'õzé hã ĩma si'utõrĩ hã, asabâdâ za'ra wa'aba.

²⁹⁻³⁰ Taha wa, ma'ãpé ãma atẽme wisi aba wamhã, asiwi sawi wẽ za'ra wa'aba za Epaproduitu hã, ato sina za'ra wa'aba, wasire Wanhib'apito zazei'wa oto 're wahâimana za'ra mono na dâ'âsina, duré wasi'ãma 're wasisânawã za'ra mono wa. Te za duré asiwi ĩhâimana wazéb za'ra wa'wa. Ni'wam norĩ hã ĩsine 're ĩhâimana wẽ za'ra mono norĩ zama, te za duré asiwi ĩhâimana wazéb za'ra wa'wa. E marĩ zarina, te za asiwi ĩhâimana wazéb za'ra wa'wa, Epaproduitu hã. Ta hã tãma romnhim-

imnhasi nherẽ, ma tô sisawi ãna romhuri pese, Cristuhu ma. Taha na, te aré dêrâ. A norĩ wa'wa hã romhã na asimroi wa'aba wa, asiwi ãpawapto waihu'u aba õ wa, ma tô õhõ si ãpawapto pese, ai'upana za'ra wa'aba. ãne wa, te za ato sina apã asiwi ã'ari wẽ wa'wa, atẽme wisi za'ra wa'aba wẽ te.

3

Dasihawim na dasisõ'reptuzé da te dasina 're ã'uwaimrami waihu'u za'ra mono õ zé wasu'u

¹ ãsisãnwã norĩ, ma'ãpé asima 're atoi u'ãsi za'ra wa'aba mono za, Wanhĩb'apito ãma oto 're anomro aba mono wẽ te. Te aima ãrob'ui'ére 'rata za'ra wa'aba zém na, te ãma aima ãsisiwi za'ra wa'aba zém na hã, te ãsiwi ãma ro'wa're õ di za. Mare di. Ai'udãna za'ra wa'aba, wa za tô ãnhimi'ui'ére na aima ãma sahu za'ra wa'wa, te ãma aima ãrob'ui'ére 'rata za'ra wa'aba zém na hã, tô sena Cristuhu wasu'uwẽ hã 're ãsaze za'ra wa'aba mono zém na, asina 're asiptete u'ãsi za'ra wa'aba mono da.

² Taha wa, te za a norĩ wa'wa hã 're asi'madã'ã pese za'ra wa'aba mo, wapsã dazada 're ãsiwamnarĩ za'ra mono ne, rosa'rata waseté na dazada 're ãhãimana za'ra mono norĩ wi. Marĩ ãwaseté si te ta norĩ hã te te 're 'manharĩ za'ra. ãne te ta norĩ hã te te dama 're rowasu'u za'ra: "Aibã norĩ hã Cristu te te 're saze za'ra mono da, te te sima 're wẽ za'ra mono wamhã, te za da te 're sihãiwata nhihãri za'ra, taha zarina 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ãma 're sib'a'uwẽ za'ra mono da." ãne te ta norĩ hã te te dama 're rotĩ za'ra, sena'õ na. Tane nherẽ, te ta norĩ hã dahãiba hã taré te te dawĩ 're wamnarĩ za'ra, taha zarina 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ãma 're sib'a'uwẽ za'ra mono da newa.

³ Ta norĩ hã sena na 're hâimana za'ra mono õ di, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ na hã. Wa norĩ si, wa 'Re ãhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ uptabi hã 're wahâimana za'ra, Ĩpẽ'ẽzani nhimi-pawaptobzém na ãma 're wawata za'ra mono wa. Taha wa, marĩ hã wasi'uihã na wa te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zém na 'rãwi 're wasi'umnhasi za'ra mono õ di, wasihawim na wanho'reptuzé hã wa te wasina ãma 're ĩ'uwaimrami za'ra mono da hã. Cristu Zezusi, iwẽ te te wama ĩ'manharĩ za'ra zém na si, wa tô wa te wasima ãma 're rowẽ za'ëté uptabi za'ra, taha zarina si te te oto 're wa'anho'reptui mono wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã.

⁴ Ni'wam norĩ hã te tô 'rãwi 're si'madã'ã ze za'ra, marĩ hã si'uihã na te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zém na hã, taha zarina, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ãma 're sib'a'uwẽ za'ra mono da newa. Marĩ hã wasihawi wasi'uihã na wa te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zém na, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã te te 're wa'anho'reptui mono 'wa'ãhã, tô ĩbãre wa aré wa hã danhipai u 're ĩsi'umnhasi, marĩ hã ĩsihawi te 're ĩ'ab'manharĩ mono zém na hã, taha zarina, ĩsi'uihã na ĩsisõ'reptuzé hã te ĩsina ãma uwaimrami da.

⁵ E marĩ wa. ĩwaptã'ãzém hawi bãdã hã 8 na ĩãma ne parimhã, ma tô ĩnhihãiwata nhizãri ni, zudezu norĩ 're ãhâimana za'ra mono zéb zarina. Wa hã Izarazéhé nhihudu 're ãhâimana mono. Duré ĩ'ra Bẽzamihĩ nhihudu 're ãhâimana mono. Wa hã duré ebreusi uptabi. E marĩ wa. ĩhi'rata norĩ hã uburé ebreusi uptabi 're hâimana za'ra mono wa, da te 're wa'ru za'ra mono ãna. Duré parisezu na dame 're ãhâimana mono wa, wa tô 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rada hã te 're 'madã'ã pese,

Mozési te te ãma ĩrob'ui'ééré hã, ĩsimiroti na hã.

⁶ Wasiré zudezu norĩ hãimanazém na, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, 're ĩhãimana mono da, wa tô 're ĩsiwasutu u'âsi aré. Taha wa, Zezusihi zazei'wa norĩ ma, wa tô te tãma 're rob'manharĩ wasété za'ra, Zezusi hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono 'ra õ newa, ta norĩ hã te 're ĩruiwapari za'ra mono zéb zarina, te te 're robzépata za'ra mono da. Uburé 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti 'rada hã wa tô duré te 're 'madâ'â pese tô, taha zarina 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩwēsãmri da newa. Taha wa, nima hã ĩsimiroti te ãma ĩ'upa na da te dasiwi ĩwaih'u õ di.

⁷ ãne na 're ĩhãimana 'rata mono zém na aima ĩsi'rãzarõtõ za'ra wa'aba zé hã ĩma wē di aré, taha si ĩma pire wa, taha zarina 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩwēsãmri da newa. Tane nherē, Cristuhu ma oto 're ĩhãimana mono wamhã, tarére oto ĩma hã, 're ĩhãimana 'rata mono zé hã.

⁸ 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩwēsãmri da, uburé marĩ hã ĩsihawim na te 're ĩ'ab'manharĩ mono zé hã taré uptabi oto ĩma hã. Misi te ĩpire uptabi hã ĩma 're hãimana oto. ĩnhib'apito, Cristu Zezusi hã 'rãwi te ĩwaih'u pese da si, te ĩma 're hãimana oto, taha si. Marĩ zô 're ĩnhimipari mono õ di oto, ta hã ĩma tarére wa. Roprum ne, te ta hã ĩma 're hãimana oto, 're ĩhãimana 'rata mono zé hã. Taha wa, Cristuhu niwĩ ĩhãiba na te ĩsaprĩ wē da si, wa 're ĩsi'madâ'â wē u'âsi.

⁹ Misi haré Cristuhu ãma si oto 're ĩhãimana mono da, wa tô ĩhãimanazéb 'rada hã 'rãwi ĩsiwi wē'õ pese. 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti na Mozési te te ãma ĩrob'ui'ééré hã, ĩsi'uihã na te 're ĩ'madâ'â pese mono na 'Re ĩhãimana u'âsi mono te

te ĩwēsāmri da, ĩsina 're ĩnhimipari mono õ di oto. Cristu hã te ĩsina 're ĩ'umnhasi mono zéb zarina si, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩwēsāmrizéb ré si, wa oto 're ĩhâimana, taha si te te ĩpisutu wa oto.

10-11 Cristu hã 'rãwi te ĩwaihu'u pese da si, wa tô ĩsima wē, wa hã. Ta hã dâ'â nherē, apâ hãiwa'utu wa, te oto siptete sina 're hãimana u'âsi. Tane duré, wa hã 're ĩhâimana 'rata mono zé hã oto ĩma si'utõrĩ wa, duré taha wa'rãmi ĩhâimanazép tém na si oto 're ĩhâimana mono wa, wa ĩsima wē, ĩnhiptete sina taha ãma si oto 're ĩhâimana mono da, ĩsimipawaptobzé ĩwē ré si. ãne hã wa tô duré ĩsima wē, Cristu hã ti'ab ré te te 're ĩrobzépata mono ne, te 're ĩrobzépata mono da si, ĩsine. Cristu hã dazada ĩdâ'â ne, 're ĩhâimana 'rata mono zé hã ĩma ĩsi'utõrĩ da si, wa tô ĩsima wē, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te sima ĩwē wamhã, te te ĩma pisutu da, ĩsiré 're ĩhâimana u'âsi mono zéb da hã.

Dawara na romnhimir'ézé wasu'u

12 Wa hã uburé marĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩma ĩpisutuzéb zarina, 're ĩhâimana mono zém na te ĩsina 're ĩ'uwaimrami mono na, 're ĩsi'madâ'â mono õ di. Mare di. Zahadu te ĩsina uwe õ di, wa hã. Tane nherē, wa tô taha zô 're ĩsiwasutu u'âsi, ĩwē uptabi hã nimahã na te ĩsina sõ'õtõ da. ãhã da, ma tô Cristu Zezusi hã ĩ'ãma tinhib'a'uwē.

13 ĩsisãnawã norĩ, wa hã 'rãwi 're ĩsi'madâ'â mono õ di tô, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩma ĩpisutuzéb zarina, 're ĩhâimana mono zém na te ĩsina ĩ'uwaimrami na hã. Dawara na 're dasirēme za'ra mono da, 're dasipibu za'ra mono wamhã, dasibabarãi u apâ da te 're rob'madâ'â za'ra mono õ di. Dasisõwap si te da te 're rob'madâ'â za'ra,

õne haré. Tane duré, wa hã marĩ te 're ã'ab'manharĩ mono zém na 're ãsipo're pu'u zahu mono õ di. Mare di. E marĩ wa. Õne haré marĩ ãwẽ hã ãnhowa 're ãhãimana mono zõ si, wa tõ te 're rob'ruiwapari u'ãsi.

¹⁴ Marĩ ãwẽ hã da te dasina 're sõ'õtõ za'ra mono da, taha zõ 're dasirême za'ra mono wamhã, awa'awi u'ãsi 're ãdasisa'rei mono ne, wa marĩ ãwẽ uptabi zõ 're ãsiwasutu u'ãsi, Cristu Zezusihi dã'ázém na 'Re ãhãimana u'ãsi mono, 're ãhãimana mono zép té, za te te ãma ãsõmri zõ si.

¹⁵ Wa norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani te te wama 're ã'awaihu'u mono zém na si, waprédup sina ãma 're ãwahãimana za'ra mono norĩ hã, ãne zõ wa za tõ wa te ãma 're rosa'rata u'ãsi za'ra. Wa za tõ ãhã zõ si wasima wa te 're rob'ruiwapari u'ãsi za'ra. Tane nherê, ni'wam norĩ hã asiré 're ãhãimana za'ra wa'aba mono hã rosa'rada aimawi na ã'upana te te 're rosa'rata za'ra mono wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te za te te tãma 're waihu'u za'ra, tõ õhõ na si wasiré te te ãma 're rosa'rata za'ra mono da oto.

¹⁶ 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani te te wama 're ã'awaihu'u mono zém na si, wa za tõ ãma 're wahãimana za'ra, tõ õhõ na si.

¹⁷ ãsisãnawã norĩ, ma'ãpé 're ãmorĩ wẽ ne, ãsine 're anomro wẽ wa'aba mono za. Ni'wam norĩ ma, tãma ãma 're ãwasisanho za'ra mono zéb zarina, wasine 're ãhãimana wẽ za'ra mono norĩ ne, te za a norĩ wa'aba zama ãma 're aihãimana wẽ za'ra wa'aba mo.

¹⁸ Ni'wam norĩ hã ahã na Cristuhu zazei'wa 're hãimana za'ra mono newa, te tihãimana wasété zarina, Cristu hã wedepo'o nhonhi'rãmi na dazada ã dã'ázé wasu'u da, 're hãimana za'ra. ã norĩ wasu'u

na hã ahâ na wa tô te ãma aima 're rowasu'u za'ra wa'wa. Tane nherẽ, ãhãna wa duré aima ãma sahu za'ra wa'wa, ãwawa sina te ãma aima rowasu'u za'ra wa'aba nherẽ, rob'ui'ééré na hã.

¹⁹ Ta norĩ hã 'Re ãhãimana u'âsi mono nhiti, dapẽ'ẽ 're dadâ'â u'âsi ne 're ãdahãimana za'ra mono zéb u, te za 're nomro, ropipa u. E marĩ wa. Ta norĩ hã te te sima 're ãwẽ za'ra mono zéb uwaibaba si, te marĩ hã tihãiba ma te te 're 'ruiwapari za'ra, 'Re ãhãimana u'âsi mono upana. E ta norĩ hã tihãimana wasété na 'rãwi 're siwẽ'õ za'ra mono ã bâ, te bété sina 're wata za'ra, 're ãhãimana wẽ uptabi za'ra mono na hã. Ti'ai ãma uburé marĩ hã ãwasété na si, te ta norĩ hã te te sima 're rosa'rata wasété u'âsi za'ra.

²⁰ Tane nherẽ, wa norĩ ma hã ti'ai ãma waza'rui uptabi hã wama 're hãimana za'ra mono õ di. Hãiwa ãma si te waza'rui uptabi hã wama 're hãimana za'ra. Ta hawi za wei wazô ãmorĩ zô si, wa wato sina wasina sô 're wanhimipari u'âsi za'ra, Wanho'reptui'wa zô, Wanhib'apito Zezu Cristuhu zô si.

²¹ Taha si te uburé marĩ hã tiwaihu'u pese na te te 're ab'madâ'â, siptete uptabi wa. Taha wa, tiwaihu'u pese na te za wahãiba ãtém na wama ãma saprĩ za'ra, wahãiba ãsib'uware ré 're ãwanomro 'rata mono zém hawi, ãsi'utõrĩ pese hawi. Tawamhã wahãiba ãtéb ré, Cristuhu hãiba ne ãwẽ uptabi ré, wa za oto 're wahãimana u'âsi za'ra, ã'rata.

4

Paru hã te te dama ãroti 'rãsutuzé wasu'u

¹ Taha wa, ãsisãnawã norĩ, ãma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, ma'ãpé Wanhib'apito ãma asiptete

sina 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono za. Ai'âma ĩpě'êzé uptabi za'ra wa'aba wa, 'râwi te asabu za'ra wa'aba neza. Romhâ na nherẽ, te asina ĩma 're ĩrowẽ zani za'ra wa'aba mo. Taha wa, wa tô te dama 're aiwasu'u wẽ za'ra wa'wa, ĩto sina. ãne wa, te za asiptete sina õhõ âma si 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mo.

² ĩhidiba norĩ, Ewodiza duré Sítiti, ãne wa za aima roti pese 'wa, asisada 're aihâimana wasété aba mono wa. A norĩ wa'wa hã Wanhíb'apito nhíb'a'uwẽ, 're aihâimana aba mono wa, ma'ãpé rowẽ na si apâ asiré 're aihâimana aba mono, asisada 're aihâimana wasété aba mono ãna.

³ Duré a hã ĩpawapto wẽ 'wa, ma'ãpé ã pi'õ norĩ hã pawaptob zahuré na. Ta norĩ hã ma tô ĩsiré te te 're romhuri pese zahuré, Cristuhu wasu'uwẽ na wa te dama ãma 're ĩropéi mono na hã. Temetihi siré zama ma tô te te 're romhuri zahuré, duré uburé ĩsiré romhuri'wa norĩ siré zama. Uburé te ã norĩ nhisi hã dame 're hâimana za'ra ĩbaihâ na hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata za 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono norĩ nhisi ré, ĩbaihâ 're ĩhâimana mono na hã.

⁴ Ma'ãpé atoi u'âsi 're aihâimana za'ra wa'aba mono, Wanhíb'apito ãma oto 're anomro aba mono na dâ'âsina. Wa za duré aima ãma sahu za'ra wa'wa. Ma'ãpé atoi u'âsi ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono za.

⁵ Aiwaimri te za dama 're aihâimana za'ra wa'aba mo, ĩwẽ na. E marĩ wa. Wanhíb'apito hã za we apâ morĩ su'u na dâ'âsina.

⁶ Marĩ na 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono ãna, te za oto 're aihâimana za'ra wa'aba mo. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, 're aimreme zusi aba mono zép sidâpâsi, te za duré tiwi 're ĩrowaptẽrẽ za'ra wa'aba

mo, uburé marĩ zô aiwi 're ĩrowaptâ'â za'ra wa'aba mono zém na hã. Aipẽ'ẽ 're, ãma 're aiwata za'ra wa'aba mono sina, te za asi'ãma tãma 're aimreme zusi aba mo.

⁷ Rowẽ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te wama 're ĩ'apisutu mono hã, ĩwẽ uptabi hã te wama 're hâimana za'ra, da te 're ĩwaihu'u za'ra mono õ hã. Taha si te za te te 're aipẽ'ẽ nomri wẽ za'ra wa'wa, marĩ na 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono ãna 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, Cristu Zezusihi ãma oto 're anomro aba mono zéb zarina. ãne hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hawi rowẽ hã aima 're hâimana za'ra wa'aba mono da, te za asi'ãma tãma 're aimreme zusi u'âsi aba mo.

⁸ ĩsisãnawã norĩ, ĩnhimiroti na wa za oto ãma aima 'rãsutu za'ra wa'wa, ãhãna te ãma aipo're pu'u za'ra wa'aba zém na hã. Uburé marĩ hã tô sena 're ĩhâimana za'ra mono na si te za asima 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mo, duré marĩ hã da te dasima 're ĩwazéb za'ra mono na hã, duré uburé marĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma ĩwẽ uptabi na hã, duré marĩ hã wasété ãna 're ĩhâimana za'ra mono na hã, duré uburé marĩ ĩwẽ hã da te 're ĩsawi pese za'ra mono na hã, duré uburé marĩ hã wẽ wa, ãma 're ĩdatob'uzu za'ra mono na hã. ãne na si te za uburé marĩ ĩwẽ uptabi na asima 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mo, da te dasima 're ĩwasu'u wẽ za'ra mono na si.

⁹ Te aima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono ré, aipo're na 're ĩwapari za'ra wa'aba mono zéb zarina, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã ĩwaihu'u pese za'ra wa'wa. Duré ai'rata 're ĩnhamra aba mono ré, atõmo na asiwi 're ĩ'madâ'â aba mono na, ma tô duré ĩwaihu'u pese za'ra wa'wa. ãne na uburé marĩ na aima 're ĩsisanho za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za 're aihâimana

wě za'ra wa'aba mo. ãne wamhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã wama rowě nhomri'wa hã te za 'râwi asiré 're hâimana u'âsi za'ra wa'wa.

Paru hã danhoprubzé wa'rãmi, da'ãma ìwatazé wasu'u

¹⁰ ãne wa, aima ìtoi uptabi za'ra wa'aba di ãhãna hã, aré ai'ãma 're rob'é'é hã za'ra wa'aba mono nherě, apâ ì'ãma asipo're pu'u za'ra wa'aba wa, we ìma asõprub za'ra wa'aba zém na hã. Taha wa, wa Wanhib'apito ãma ìwata, ìtoi uptabi wa, aima za'ra wa'aba hã. Áté ì'ãma 're aipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mono nherě, marĩ hã aima 're hâimana za'ra wa'aba mono õ di, we ìma asõprub za'ra wa'aba zém na asiwi ìzawi za'ra wa'aba zéb da hã. Tane nherě, ma tô ì'ãma 're aipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mo tô.

¹¹ E tawamhã, nimahã na marĩ zô ìwi ìro'wanhi'riti zarina, ìsina 're ìhâtâ'â mono wa, wa ãne aima ìsiwasu'u za'ra wa'wa, ãhãna hã. Mare di. Taha wab õ di. Áté nimahã na marĩ zô ìwi 're ro'wanhi'riti mono nherě, duré niha ìma 're romhâimana mono nherě, wa ìsina 're ìhâtâ'â mono ãna 're ìhâimana u'âsi tô.

¹² ãne hã ìma waihu'u pese di, marĩ zô dawí 're ìro'wanhi'riti za'ra mono zém na 're ìdahâimana za'ra mono zé hã. ãne hã te dame pibui ahâ di. Duré danhimarĩ ahâ na 're ìdahâimana za'ra mono zé hã ìma waihu'u pese di. Niha ìma 're romhâimana mono nherě, wa tô waihu'u, robzei u'âsi 're ìhâimana mono zém na hã. Nimahã na hã ìsai ahâ wamhã, duré mra te 're sépata mono nherě, tane nherě, ìma 're rowě u'âsi mono di, ãne hã aiwa ìma hã. Nimahã na hã marĩ zô ìwi 're ro'wanhi'riti mono õ wamhã, duré áté marĩ zô ìwi

're ro'wanhi'rity mono nherẽ, ĩma rowẽ di. Āne wa, wa ĩto sina 're ĩhâimana. E marĩ wa. ĩma 're ĩromhâimana mono zé hã aiwa wa.

¹³ Āne hã niha ĩma 're romhâimana mono nherẽ, sada 're ĩnhiptete mono di. E marĩ wa. Cristu hã ĩnhiptetezé te te ĩma sada 're anhomri u'âsi mono wa.

¹⁴ Tane nherẽ, ĩma wẽ uptabi di, we asiwi ĩpawaptob za'ra wa'aba zé hã, ãhãna ãme te robzépata ré hã.

¹⁵ Piripu ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ, tame duréihã ĩnhimirowasu'u zarina, Cristuhu wasu'uwẽ hã wapari na'rata za'ra wa'aba wamhã, a norĩ wa'aba si ma tô ĩ'ãma ana wẽ wa'wa, ĩma asõprub za'ra wa'aba zém na hã, rowahutu u asiré 're asirã'õtõ aba mono norĩ hã. Masédoniza na asipti'a nho'õmo nhisi hawi wa'aba oto ĩmorĩ wamhã, ĩsazei'wa norĩ hã daza'rui amoi ãma 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã ĩ'ãma sina za'ra õ di, asine za'ra wa'aba hã. A norĩ wa'aba si ma tô asiwi ĩpawapto wẽ wa'wa tô, ãma ĩhâimanazéb da hã. Āne hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di.

¹⁶ Duré aihawi za'ra wa'aba ĩmorĩ wamhã, Tesaronita na 'ri nho'õmo nhisi ãma ĩnhamra ré hã, ma tô duré ĩpawaptobzéb da hã nasi asiwi ĩsõmri za'ra wa'wa, ĩma, marĩ zô nasi ĩwi rowaptâ'â sidâpâsi.

¹⁷ E asõprub za'ra wa'aba zém na ĩma ãma sahu za'ra wa'aba da, wa tô ãne hã aima waihu'u za'ra wa'wa. Mare di. ĩsãna'rata hawi ĩ'ãma 're ana wa'aba mono zéb zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono si, ĩwẽ na za te te aipawa'âbâ za'ra wa'aba na te te aima ãma sa'ëtẽ za'ra wa'aba da si, wa tô te ai'ãma 're 'madâ'â u'âsi za'ra wa'wa.

18 ãme wa tô uburé marĩ hã ãsima waibui wẽ, we asiwi ãpawaptob za'ra wa'aba zé hã. Epaproduitu hã ma tô we ãma ãwisi wẽ, we ãma asõprub za'ra wa'aba zé hã. Taha wa, marĩ zô ãwi rowaptâ'â õ di oto. Sa'ëtẽ na te za oto marĩ hã ãma tihâiba. ãne wa, wa ãsina ai'uze za'ra wa'wa, we ãma asõprub za'ra wa'aba zém na hã. Asõprub za'ra wa'aba zé hã wẽ uptabi di, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma hã. Wedewati ãsadaze hã 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, da te 're ãzata za'ra mono zéb zarina, tãma ãma 're ãrowẽ pusi mono ne, tãma wẽ uptabi di duré ãhãna hã, we ãma asõprub za'ra wa'aba zé hã.

19 A norĩ wa'aba ma zama, te za 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ãnhib'apito hã uburé marĩ hã ãwẽ uptabi hã te te ãima 're sõmri za'ra wa'wa sa'ëtẽ na, marĩ zô aiwi 're rowaptâ'â za'ra wa'aba mono wamhã, duré aiwi 're robzei'õ za'ra wa'aba mono wamhã. Tãnhibro hã te za sa'ëtẽ na te te ãima 're sõmri za'ra wa'wa ãwẽ hã, Cristu Zezusihi ãma tô sena 're anomro aba mono zéb zarina.

20 Taha wa, Wanhib'apito 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma si, 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono za, Wamama ãma si. Tane tô.

Paru hã te te ãdazawi 'rãsutu zé wasu'u

21 Ma'ãpé uburé ãma ãma sawi za'ra wa'aba, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ oto 're ãhâimana za'ra mono norĩ hã tamemhã, Cristu Zezusi, Danho'reptui'wa na te te sina 're ã'umnhasi za'ra mono norĩ hã.

ãme ãsisãnawã norĩ hã, ãsiré romhuri'wa norĩ hã ã'rata 're ãhâimana za'ra mono hã te duré ãma asawi za'ra wa'wa, ãsiré.

22 Uburé 'Re ãhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ norĩ, ãme 're ãhâimana za'ra mono norĩ hã te duré

ãma asawi za'ra wa'wa. Apito Sezaha nhorõwa ãma
'ri 'rãihâ 're, romhuri'wa norĩ zama te duré ãma
asawi za'ra wa'wa dame, wasiré ãsazei'wa norĩ hã.

²³Wanhib'apito Zezu Cristuhu ma, wa ai'ãma 're
ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, ta hã te te 're asawi pese
za'ra wa'aba mono wa, te te 're aipawaptob u'âsi
za'ra wa'aba mono da.

'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u
New Testament in Xavãnte (BR:xav:Xavãnte)

copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Xavãnte

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Xavãnte [xav], Brazil

Copyright Information

© 2004, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 1882536746

The New Testament

in Xavãnte

© 2004, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

744f0b3a-210f-53c7-b3a1-39b62617ba0c